

Jūriniai faktai ir skaičiai

Europos Komisija

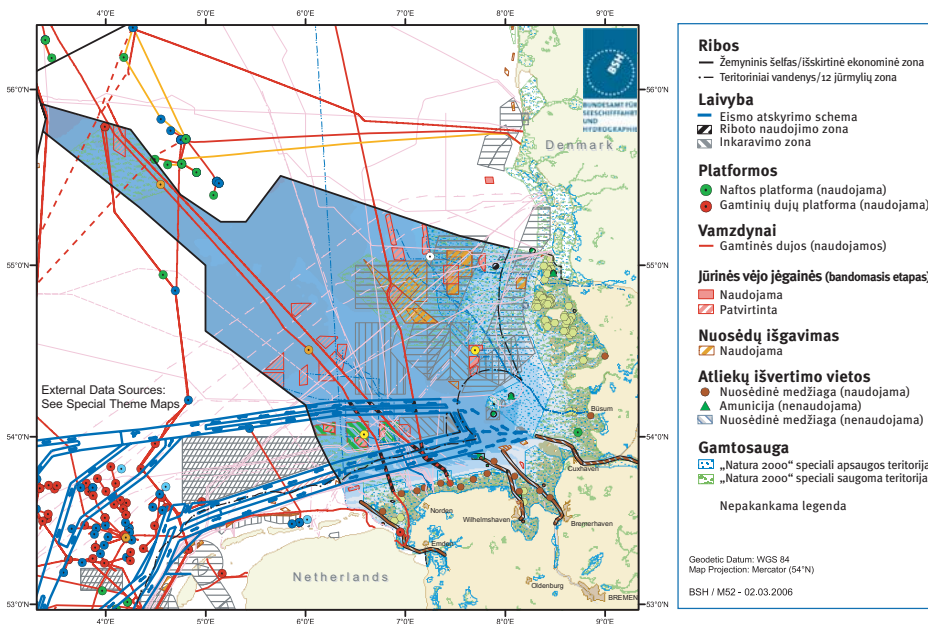

<http://ec.europa.eu/maritimeaffairs>

KODĖL VANDENYNAI TURĖTŲ BŪTI VERTINAMI INTEGRUOTU BŪDU?

Iki šiol ES jūrų transporto, pramonės, pakrančių regionų, jūrų energetikos, žvejybos, jūrų aplinkos ir kitų atitinkamų sričių politikos buvo kuriamos atskirai. Žinoma, buvo dedamos pastangos siekiant užtikrinti, kad būtų atsižvelgta į jų įtaką viena kitai, tačiau niekas neieškojo platesnių šių sričių sąsajų. Niekas nuosekliai nenagrinėjo, kaip šios politikos galėtų būti suderintos, kad sustiprintų viena kitą. Tačiau vis daugiau veiklos vykdoma vandenynuose bei jūrose ir „konfliktišką“ vandenynų panaudojimą tampa vis sunkiau valdyti, kaip parodyta žemiau:

Šiaurės jūra: esamas bei galimas panaudojimas ir gamtosauga

Gavus Bundesamt für Seeschifffahrt und Hydrographie leidimą.

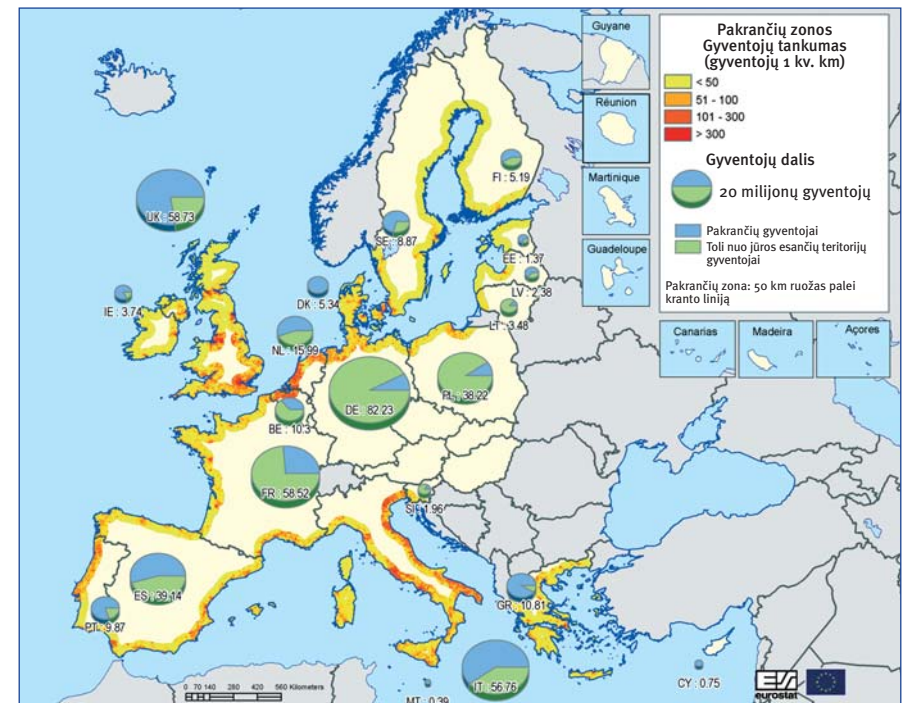
Dabar reikėtų sujungti šiuos elementus į vieną visumą ir sukurti naują mūsų santykių su vandenynais viziją. Žalioji knyga nagrinėja, kaip būtų galima sudaryti geriausią pagrindą šios vizijos kūrimui.

GEOGRAFIJA IR GYVENTOJAI

Nuo seniausių laikų vandenynai ir jūros vaidino pagrindinį vaidmenį Europos kultūros, ekonomikos, identiteto ir istorijos raidai.

Ar žinote, kad:

- Europos žemyną supa keturios jūros: Viduržemio, Baltijos, Šiaurės ir Juodoji jūra; ir du vandenynai: Atlanto ir Arkties.
- Europos tolimiausi regionai yra vietovėse, kurias taip pat supa Karibų jūra ir Indijos vandenynas.
- Valstybių narių jurisdikcijoje esančios jūrinės teritorijos yra didesnės nei visa Europos Sąjungos užimama sausumos teritorija.
- Europos Sąjunga turi 68 000 km kranto liniją, kuri yra daugiau kaip tris kartus ilgesnė nei JAV ir beveik du kartus ilgesnė nei Rusijos.
- Nė vienas europietis negyvena daugiau kaip 700 km nutolęs nuo jūros.
- Beveik pusė ES gyventojų gyvena mažiau nei 50 km nuo jūros, nors daugiausia gyventojų gyvena pakrančių miestuose.

PAKRANČIŲ REGIONAI

Kadangi pakrančių regionai tampa vis patrauklesni, reikia skirti daugiau dėmesio su tuo susijusiai taršos, potvynių ir pakrančių erozijos rizikai ir priemonėms jai išvengti. Reikalingi prevenciniai metodai ir novatoriškas planavimas.

Ar žinote, kad:

- Pakrančių regionai sukuria daugiau kaip 40 proc. Europos bendrojo vidaus produkto (BVP).
- Europoje yra apie 8-10 milijonų žmonių, užsiimančių sportine žūkle ar žvejojančių savo malonumui jūroje, ir su tuo susijusi pramonė uždirbanti 8-10 milijardų eurų.

- Jūra – pati populiariausia vieta Europoje atostogų metu: 63 proc. žmonių savo atostogoms renkasi jūrą.
- Europoje yra švarūs paplūdimiai: iš 14 000 ES stebėtų pakrančių maudymosi teritorijų 96,7 proc. atitinka Europos direktyvoje nustatytus reikalavimus maudymosi vandeniui.
- Apskaičiuota, kad ES yra 3 000 pakrančių prieplaukų su 1 000 000 stovėjimo vietų laivams.
- ES viešosios išlaidos skirtos kranto linijų apsaugai nuo erozijos ir potvynių 1990 – 2020 m. laikotarpiu sudarys vidutiniškai 5,4 milijardai eurų.

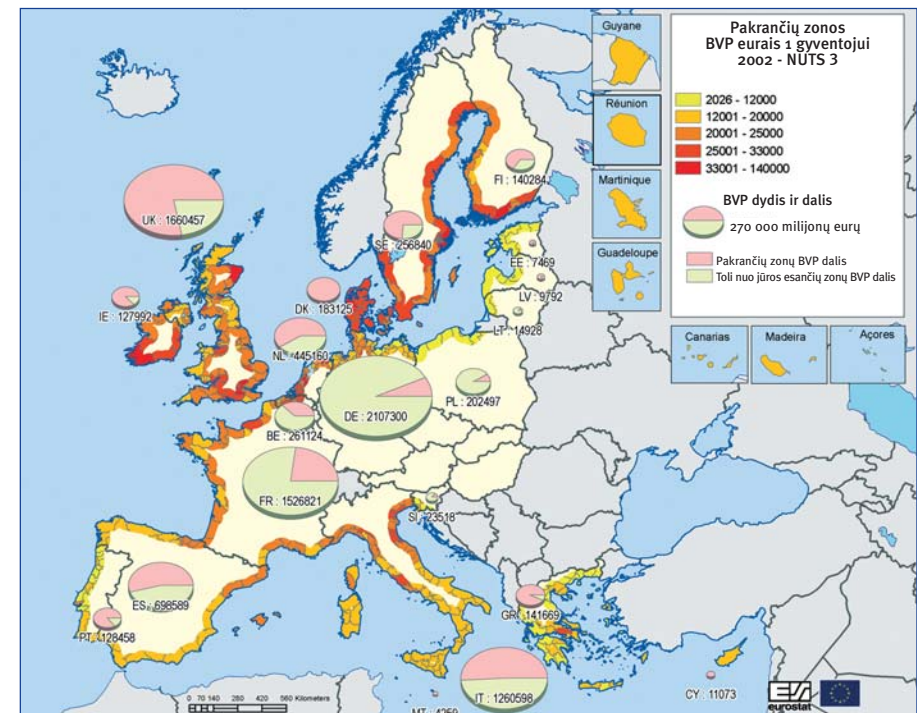

JŪRŲ EKONOMIKA

Esant eksportu pagrįstai ekonomikai, didėjant pasaulinės ir regioninės prekybos apimtims ir esant tokioms geografinėms aplinkybėms, Bendrijai yra labai svarbus laivybos, laivų statybos, jūrinės įrangos ir uostų pramonės šakų konkurencingumas.

Ar žinote, kad:

- Nuo 3 iki 5 proc. Europos BVP yra sukurama su jūra susijusiose pramonės ir paslaugų srityse, išskyrus tokias žaliavas kaip nafta, žuvis arba dujos.
- Beveik 90 proc. ES užsienio prekybos ir daugiau kaip 40 proc. jos vidaus prekybos vykdoma jūromis.
- Per 1 200 Europos jūrų uostų per metus pervežama 3,5 milijardai tonų krovinių ir 350 milijonų keleivių.
- ES laivybos sektoriuje neabejotinai užima pirmąją poziciją, turėdama 40 proc. pasaulio laivyno.
- Akvakultūra sudaro 19 proc. ES bendros žvejybos produkcijos. Numatoma, kad iki 2030 m. vandens ūkis pateiks daugiau kaip pusę visame pasaulyje suvartojamos žuvies.

Statistical data: Eurostat — Database: REGIO
© EuroGeographics, for the administrative boundaries
Cartography: Eurostat — GISCO

Jūrinių sektorių, išskyrus turizmą, apyvartos lentelė:

2004 m.	Pasaulinė vertė, milijonais eurų	Europinė vertė, milijonais eurų	Europinė vertė pasaulinės vertės procentais
Laivyba ir transportas	342 743	151 137	44.1%
Jūrinis turizmas	168 189	71 812	42.7%
Jūrinės naftos ir dujos	91 146	19 112	20.9%
Žuvies ir jūros gėrybių apdirbimas	79 859	8 241	10.3%
Jūrinė įranga	72 871	16 675	22.9%
Žvejyba	55 983	4 758	8.5%
Laivų statyba	37 746	13 143	34.8%
Uostai	25 017	10 478	41.9%
Jūrinė akvakultūra	23 876	3 483	14.6%
Kruizinė laivyba	12 000	2 365	19.7%
Moksliniai tyrimai ir plėtra	10 629	3 273	30.8%
Jūriniai vandens augalai	5 988	n/a*	n/a
Jūrinė prekyba	6 840	2 736	40.0%
Jūrinės IT	3 570	1 382	38.7%
Mineralai	2 741	1 344	49.0%
Atsinaujanti energija	128	121	94.5%
Jūrinės biotechnologijos	2 190	n/a	n/a
Povandeninės telekomunikacijos	1 126	185	16.4%
Vandenynų tyrimas	2 013	538	26.7%
Švietimas ir mokymas	1 537	n/a	n/a

*n/a: netaikytina

Šaltinis: Marine Industries Global Market Analysis. Irish Marine Institute, 2005.

VALDYMAS

Dėl esamo pasidalijimo į sektorių politikas sunku suderinti vandenynų ir jūrų panaudojimą bei nustatyti prioritetus. Todėl gali būti priimtos prieštaringos priemonės, galinčios turėti neigiamas pasekmes jūrinei aplinkai, pritaikyti neproporcingi apribojimai konkuruojančioms jūrinės veiklos sritims arba apribota nauda, kurią būtų galima gauti iš naujos veiklos.

Ar žinote, kad:

- Jungtinių Tautų sistemoje yra 12 organizacijų, užsiimančių jūrinės politikos kūrimu.
- Europos Sąjunga ir jos valstybės narės yra daugiau kaip 100 daugiašalių sutarčių, susijusių su jūriniais reikalais, šalyse.
- 7 Europos Komisijos komisarai atsakingi už skirtingas politikos sritis vadovauja bendrai grupei, siekiančiai integruotu būdu vertinti vandenynus ir jūras.

Iš kairės: Aplinkos komisarai Stavros Dimas, mokslo ir mokslinių tyrimų komisarai Janez Potočnik, transporto komisarai Jacques Barrot, regioninės politikos komisarė Danuta Hübner, žuvininkystės ir jūrinių reikalų komisarai Joe Borg, pramonės ir įmonių komisarai Günter Verheugen, energetikos komisarai Andris Piebalgs.

- Yra 6 agentūros, sprendžiančios jūrinius reikalus Europos lygmeniu: FRONTEX (Europos operatyvaus bendradarbiavimo prie ES išorinių sienų valdymo agentūra), Europos gynybos agentūra, Europos kosmoso agentūra, Europos saugumo jūroje agentūra, Bendrijos žvejybos kontrolės agentūra ir Europos aplinkos agentūra.
- Yra daug dvišalio bendradarbiavimo pavyzdžių tarp atskirų valstybių narių.
- Valstybių narių vyriausybės skirtingai paskirsto ir koordinuoja atsakomybę už skirtingą jūrinę veiklą pakrančių vandenyse.

JŪRINĖ APLINKA

Jūrinės aplinkos išsaugojimas labai svarbus siekiant pagerinti ES konkurencingumą, ilgalaikį ekonomikos augimą ir užimtumą bei išsaugoti gyvybę žemėje.

Ar žinote, kad:

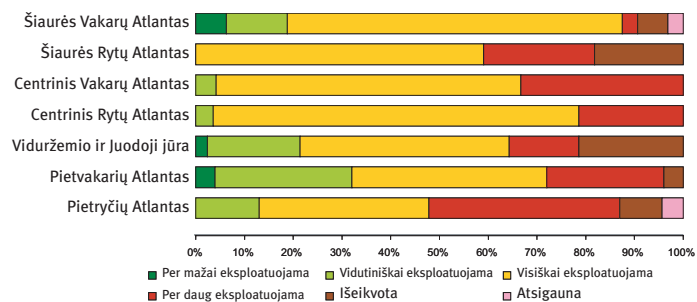
- Daugiau kaip 70 proc. žemės paviršiaus yra padengta vandeniu, t. y. maždaug 1 360 000 000 kubinių kilometrų. Daugiau kaip 97 proc. viso vandens sudaro vandenynai.
- Dėl globalinių klimato pokyčių vidutinis jūros lygis iki 2100 metų pakils 9 cm iki 88 cm palyginus su 2000 metų lygiu.
- Numatoma, kad iki 2020 metų pusė Europos šlapžemių išnyks.

Zwin, Knokke-Heist, Belgija (Kris Struyf nuotrauka).

- Prancūzijos Gvianos Amano rezervato paplūdimiuose gyvena pusė pasaulio kietadžių vėžlių.
- Remiantis naujausiais Tarptautinės jūrų tyrinėjimo tarybos (ICES) moksliniais vertinimais, ES žuvų išteklių sužejojama nuo dviejų iki penkių kartų daugiau nei siekia maksimalus šių išteklių produktyvumas.

Jūrinių žuvininkystės išteklių eksploatavimo būklė

Šaltinis: FAO, Pasaulio žuvininkystės ir akvakultūros padėtis 2004 metais.

- 2003 m. buvo užregistruota 4 116 jūrinių saugomų teritorijų, visame pasaulyje užimančių 1,6 milijonų kvadratinį kilometrų. Tai sudaro mažiau kaip 0,5 proc. jūrų ir vandenynų teritorijos.
- Jūrinės aplinkos blogėjimas lemia plačiai paplitusį dumblių žydėjimą Baltijos jūroje.

Dumblių žydėjimo Baltijos jūroje palydovinė nuotrauka. 2005 m. birželis.

JŪRINIS PAVELDAS

Daug būtų pasiekta skatinant supratingumą tarp tų, kurie užsidirba pragyvenimui iš jūrinės veiklos arba kurių gyvenimo kokybė yra labai susijusi su jūra. Tai galėtų ugdyti geresnį sudėtingų santykių ir jūros svarbos žmogaus gyvenimui supratimą.

Ar žinote, kad:

- MOSS (Laivų sudužimo vietų stebėjimo, saugojimo ir vizualizacijos Šiaurės Europoje) projekto tikslas – didinti susidomėjimą Europos bendru povandeniniu kultūriniu paveldu ir skatinti visuomenę saugoti šį paveldą. Šis projektas yra kaip povandeninis langas į keturias svarbias laivų sudužimo vietas Europoje, esančias Nyderlandų, Vokietijos, Švedijos ir Suomijos vandenyse.
- 2000 m. balandžio 23 d. atidarytas „Escal Atlantic“ laivas yra svarbiausia Saint-Nazaire „Ville-Port“ projekto dalis, skirta mokyti vietos gyventojus miesto jūrinės praeities. Senas povandeninis laivas tapo muziejumi, kur lankytojams siūloma virtuali ekskursija po laivą.

Erikas Raudonasis (Eric the Red) (950-1003 m.)

pirmasis europietis nuplaukęs į Grenlandijos salą.

Žakas Kartjė (Jacques Cartier) (1491-1557) ir Džonas Kabotas (John Cabot) (1450-1499)

laikomi šiuolaikiniais Kanados atradėjais.

Kristoferis Kolumbas (Christopher Columbus) (1451-1506)

laikomas šiuolaikiniu Amerikos atradėju.

Amerigas Vespučis (Amerigo Vespucci) (1454-1512)

pirmasis supratęs, kad Amerika yra atskiras žemynas.

Vasko de Gama (Vasco da Gama) (1469-1524)

pirmasis nukeliavo tiesiai iš Europos į Indiją.

Ferdinandas Magelanas (Ferdinand Magellan) (1480-1521)

vadovavo pirmajai ekspedicijai aplink Žemę.

Vitus Jonasenas Beringas (Vitus Jonassen Bering) (1681-1741)

atrado jūrų kelią aplink Sibirą į Kiniją.

Džeimsas Kukas (James Cook) (1728-1779)

tyrinėjo Ramųjį vandenyną ir sudarė tikslius žemėlapius.

Jūra viliojo jau XVII a., kai Johannas Sigmundas Wurffbainas keliavo į Rytų Indiją. Šiandien ji taip pat suteikia mums jaudinančių potyrių.

Praktinė informacija

Kaip aš galėčiau gauti Žaliosios knygos kopiją

Žalioji knyga yra išleista 20 oficialių Europos Sąjungos kalbų.
Jūs galite gauti jos kopiją:

- Žuvininkystės ir jūrinių reikalų generalinio direktorato internetiniame puslapyje: <http://ec.europa.eu/maritimeaffairs>
- Paprašę adresu:
Commission européenne
DG Pêche et affaires maritimes
Task force «politique maritime»
B-1049 Bruxelles

Kaip galite išsakyti savo nuomonę?

Siųskite savo komentarus adresu:

- Commission européenne
DG Pêche et affaires maritimes
Task force «politique maritime»
B-1049 Bruxelles
- Arba šiuo elektroninio pašto adresu:
ec-maritime-green-paper@ec.europa.eu

ISBN 92-79-01777-2

9 789279 017773